

Klassammansättning
Klasskampens dubbla helix
Kapitalets kriser
Revolutionärens roll

Stockholms autonoma marxister

Arbetarklassen skapar sig själv

Klassammansättning, eller klasskomposition (på engelska: class composition) är ett centralt begrepp inom den autonoma marxismen. Den autonoma (operaistiska) strömningen uppstod i Italien på 50-talet när man bröt med de övriga kommunistiska partiernas låsta syn på arbetarklassen som en homogen massa. Istället försökte operaisterna se hur arbetarklassen var strukturerad. Hur hade kapitalet *tekniskt* sammansatt klassen, det vill säga hur såg organiserandet av arbetet ut, arbetsdelningen och vilken roll spelade tekniken. Och än mer intressant: hur såg arbetarklassens *politiska* sammansättning ut. Vilka kamper enade den heterogena klassens olika delar och gick utöver splittringarna. Växelspelet mellan den tekniska sammansättningen och den politiska sammansättningen (vilket inte ska ses som

något mekaniskt, utan hela tiden utgången av kampen mellan arbetarklassen och kapitalet) går att se cykliskt som kapitalets *dekomposition* av klassen och arbetarklassens *rekomposition* av klassen. Vi hoppar därför i texterna mellan dessa båda termer: sammansättning och komposition.

Första texten är ur amerikanen Nick Dyer-Whitfords bok *Cyber-Marx* och är en rätt allmän beskrivning av det cykliska förloppet med kamp och komposition. Den andra texten kommer från den tyska gruppen Kolinko och har en mer strategisk och praktisk syn på hur begreppet kan användas. Sista texten är från tidningen *Zerowork / Midnight Notes* i USA och handlar om sammanhanget mellan kapitalets kriser och klassammansättningen.

SAM

Stockholms autonoma marxister

epost: sabotage@motkraft.net

www.motkraft.net/sabotage - www.kafe44/politik

Klasskampens dubbla helix

Marx analys av förhållandet mellan arbete och kapital är ett centralt tema inom den autonomistiska marxismen. Analysen visar hur arbetarna skiljs från produktionsmedlen och tvingas sälja sin arbetskraft och hur kapitalisterna utvinner mervärde ur denna relation. När marxister utvecklat denna analys har de ofta fokuserat på kapitalets dominerande och obevekliga logik. Den ackumulativa logik, som följer vissa järnhårda och dessutom destruktiva lagar, framstår som den enkelriktade kraft som formar vår samtid. De autonomistiska marxisterna är av en annan uppfattning och menar att det är arbetarnas makt, inte kapitalets, som Marx upptäckt. Han fann en kreativ mänsklig kraft som kallas arbete och utgör den ”brinnande, formgivande flama” som konstituerar samhället.

Kapitallogiken ställd på huvudet

Tronti menar att ”även vi har arbetat med en teori som koncentrerar sig kapitalets utveckling i första hand, och på arbetarna i andra. Detta är ett misstag. Nu måste vi ställa frågan på huvudet, vända på analysen, och börja om från början. Denna början är arbetarnas klasskamp”. Arbetarna är långt ifrån passiva offer för kapitalets nycker, utan tvärtom produktionens aktiva subjekt och källan till den kunskap, innovation och samarbete som kapitalet är beroende av. Kapitalet försöker infoga arbete som ett objekt i en värdeskapande cykel, som *arbetskraft*. Men detta lyckas aldrig fullt ut. Arbetarna gör motstånd. Arbete kommer alltid att vara ett problem som kapitalet måste försöka kontrollera och underordna. Arbetarna låter sig inte styras hur som

helst, utan kämpar emot. Det är denna kamp som gör dem till en *arbetarklass*.

Marx skapade distinktionen mellan arbetskraft och arbetarklass och autonomisterna räddade den från den sterila diskurs dit den förpassats av hans efterföljare. Påståendet ”arbetarklassen definieras av sin kamp emot kapitalet” avfärdar effektivt allt snack om ”riktiga arbetare” och teorier som utgår från en begränsad, och dessutom ofta minskande, del av det arbetande kollektivet, som kroppsarbetare eller industriarbetare. Istället erbjuds ett perspektiv där tendeser att underordnas kapitalet (som arbetskraft) och till beroende från kapitalet (som arbetarklass) ses som två olika poler, två olika möjligheter, som dessutom omfattar hela kapitalets arbetsstyrka, enligt bredast möjliga definition. Enligt detta synsätt är arbetarklasskamp ett uppror av de subjekt som kapitalet definierat som en klass av mänskliga resurser, en kamp emot denna kategorisering eller ”en kamp emot att klassas som *en* klass eller som en *arbetande* klass”, som Cleaver uttrycker det.

För att analysera klasskampen använder autonomisterna begreppet ”klasskomposition”. Enligt Cleaver är detta ett bra exempel på hur de ”vänder” på klassiska Marxistiska teorier. Marx talar om det sätt teknologiska förändringar påverkar ”kompositionen av det arbetande kollektivet”. Med ”organisk komposition” menar han kapitalets möjligheter att styra produktionen genom ackumulation av maskiner. I autonomistisk teori är perspektivet omvänt. Klasskomposition handlar om att studera det levande arbetets kapacitet att utmana kapitalets kontroll. Utgångspunkten är arbetarnas kamp; hur den

uppstår, hur olika strider hänger samman, på vilka sätt de inte gör det, relationen eller bristen på relation till arbetarnas ”officiella” organisationer och kapaciteten att utmana kapitalet. Analysen mäter nivån på de behov och begär - som uttrycks politiskt, socialt och kulturrellt - som skapar den arbetarklass Negri beskriver som ”ett dynamiskt subjekt, en antagonistisk kraft som strävar efter en egen självständig identitet”.

Kampcykeln

Klasskompositionen är i ständig förändring. Om arbetare som kämpar emot kapitalet *komponerar* ett kollektivt motstånd, måste kapitalet *dekomponera*, eller splittra denna enhet. Detta sker genom en ständig förändring av produktionsmedlen. Med hjälp av omstruktureringar, organisatoriska förändringar och tekniska innovationer splittras eller oskadliggörs besvärliga grupper av arbetare. Men eftersom kapitalet är beroende av att kunna organisera arbete, kan arbetarna inte krossas helt. Varje kapitalistisk omstrukturering leder till nya former av arbete, vilket i sin tur skapar förutsättningar för en *rekomposition* av arbetarklassen, med nya typer av kamp och möjligheter till motstånd.

Kedjan komposition/ dekomposition/ rekomposition bildar en ”kampcykel”. Detta är ett viktigt begrepp eftersom det hjälper oss att förstå hur tidigare dominerande sektorer (som industriproletariatet), organisationsformer (som Partiet) och kulturuttryck (som att sjunga Internationalen) minskar i betydelse, blir föråldrade och ersätts med nya utan att klasskonflikten för den sakens skull tro försvinner, vilket tyvärr är en ganska vanlig tolkning. Arbetarklassen tillverkas inte utan skapar sig själv om och om igen och befinner sig i konstant förändring.

I en klassisk autonomistisk formulering slår Tronti fast att det är *arbetarnas kamp som skapar dynamiken i kapitalismens utveckling*. I

Kapitalet visar Marx hur arbetarnas kamp för kortare arbetsdag tvingar kapitalisterna att intensifiera användandet av maskiner. Autonomisterna bygger vidare på detta resonemang och menar att kapitalet inte utvecklas enligt någon inneboende logik som spottar ur sig ny teknik och nya organisationsformer. Istället drivs utvecklingen av kapitalets behov av att föregripa, hantera eller besegra detta ”andra” som både är outhärligt och fientligt på samma gång. Eller som Tronti uttrycker det: ”kapitalistklassen försöker successivt göra sig fria från arbetarklassen”.

Den sociala fabriken

Den här processen tvingar kapitalet att vidga och fördjupa sin kontroll — vilket leder till skapandet av en social fabrik. Marx skrev om kapitalets tendens att underordna, inte bara arbetsplatsen, utan hela samhället. På sextioalet är Tronti inne på samma spår och skriver att kapitalets växande tendens att förlita sig på statlig inblandning och teknologisk kontroll har skapat en situation där hela samhället numera ingår i produktionen. För att förstå detta duger inte den slentrianmässiga marxistiska fokuseringen på den direkta produktionen i fabriken. Istället måste vi skaffa en betydligt bredare perspektiv, likt Marx eget när han beskriver kapitalet som en kedja som inte bara omfattar produktion, utan även distribution och konsumtion.

Feministerna inom den autonomistiska marxismen är föregångare på det här området. Mariarosa Dalla Costa och Selma James, vars idéer numera är väldigt populära inom nationalekonomin, hävdar att reproduktionen av arbetskraft fyller en lika viktig som förbisedd funktion i den sociala fabriken. Utan det - för manliga teoretiker - osynliga arbetet med att föda barn, uppfostra barn, matlagning, shopping, utbildning, städning, vård av sjuka, det vill säga ”hemarbete”, skulle inte arbetskraften vara redo att gå

till jobbet varje morgon. Det viktiga reproduktiva arbetet, som är oavlönat och vanligen utförs av kvinnor, underordnas det traditionellt manliga lönearbetet. Den lön som delas ut via männen både döljer och styr obetald arbetstid, på och utanför arbetsplatserna. Flera autonomister har gjort liknade analyser av andra oavlönade grupper i den sociala fabriken, som studenter och bönder i tredje världen.

När Dalla Costa, James och de andra utarbetade den här analysen betonade de en aspekt som Marx upptäckte men inte studerade närmare. De förutsättningar för arbetarklassens enande som kapitalets logik skapar motverkas av en annan tendens. Kapitalet delar upp arbetarna efter nation, kön och ras. James menar att "för kapitalet är arbetsdelning först och främst en uppdelning av arbetare på internationell nivå". Den här systematiska organiseringen är en sätt för kapitalet att hindra att arbetarklassen enas, på det sätt Marx förutspådde. Därför måste antikapitalistiska rörelser, istället för att mobilisera enkilda enheter som skapats genom produktionens struktur, ge sig i kast med den betydligt svårare uppgiften, nämligen att organisera sig över gränserna för de olika uppdelningarna för att på så sätt utmana en kapitalism som härskar genom att dela.

Mullvadsstam

Genom att låta begreppet klasskomposition omfatta både "produktiva" och "reproduktiva" sysslor, både avlönat och oavlönat arbete skapar autonomisterna helt nya teoretiska och organisatoriska möjligheter åt marxismen. Till skillnad från Frankfurtskolan ser de inte bara med förtvivlan på den sociala fabriken framväxt. Om kapitalistisk produktion kräver omfattande sociala nätverk för att fungera, skapas också massor av möjligheter att störa produktionen. Autonomisterna inser att detta motstånd måste

inkludera olika subjekt — fabriksarbetare, studenter, hemmafruar — med olika krav och organisationsformer. Kampen mot kapitalismen är inte längre en uppgift för Marx ensam "mullvad", industriproletariatet, utan snarare för en hel "stam mullvadar", för att citera Sergio Bologna. Autonomisternas "autonomi" bekräftar den fundamentala skillnaden mellan arbete och kapital *och* variationerna mellan olika typer av arbete. Detta leder oss en gång för alla bort från drömmarna om ett centralistiskt avantgardeparti styrt uppifrån. Istället måste vi skapa en allians mellan massor av olika antikapitalistiska grupper som för olika typer av kamp, och försöka koppla samman motståndet och låta kampen "cirkulera".

Autonomisterna menar att klasskonflikten utvecklas likt vad Tronti kallar en spiralformad "dubbel helix". Arbetarklassen och kapitalet jagar varandra efter allt mer komplexa vägar, över en allt större del av det sociala territoriet. Då kapitalet har initiativet tyglas motståndet och förvandlas till en motor i utvecklingen. Arbetarnas revolt skapar tillväxt och används till att utveckla sofistikerad teknologi och nya organisationsformer. Motståndet måste sträva efter att krossa den här rekupereringen, bryta den dialektiska spiralen och snabba på cirkulationen av olika kamper, så att kapitalet inte längre klarar av att kontrollera arbetet - en process autonomisterna kallar autovalorisering eller självvalorisering. Bakom den evigt återkommande kampen mellan arbete och kapital döljer sig ett asymmetriskt förhållande. Kapital behöver arbete, men arbete behöver inte kapital. Det går alldeles utmärkt att göra sig av med både lönearbetet och med kapitalismen och istället hitta sätt nya att organisera vår kreativitet. Arbete är potentiellt *autonomt*.

Nick Dyer-Whiteford
Från Cyber-Marx

Revolutionärens uppgift

Klassammansättning är ett centralt begrepp i vårt sökande efter en möjlighet till revolution. Vi letar efter en kraft som är förmögen att förändra samhället underifrån och upp. Att säga att det endast är de exploaterade som är kapabla att störta exploateringen är helt korrekt, men alltför generaliserande. Hur sker då denna befrielseprocess egentligen? Marxist-leninisternas uppfattning skiljer sig från våra erfarenheter: vi ser varken arbetarklassen som ett enhetligt objekt, eller tror att det enda klassen behöver är ett politiskt parti, som övervinner klassens splittring och ger arbetarkampen en revolutionär riktning. Analysen av klassammansättningen kan hjälpa oss att förstå vad det är som är avgörande för de kamper arbetarna för, hur dessa kamper kan förvandlas till en klassrörelse och hur vi kan spela en aktiv roll i denna process.

Vi tänker börja med några korta punkter om förhållandet mellan den politiska praktiken och synen på vad som är arbetarklassen.

1. Synen på "revolutionärernas roll" har sin grund i en specifik uppfattning om arbetarklassen och i en specifik relation till klassen.

I diskussionen om "revolutionärernas roll" jämförs vanligen olika politiska strömningar (leninism, syndikalism, rådskommunism) med varandra. Vi måste analysera hur olika synsätt på vilken roll revolutionärerna och deras organisationer ska spela kommer ur olika uppfattningar om klassen och olika, specifikt historiska, relationer till klasskampen.

2. De olika kommunistiska strömningarna (leninism, rådskommunism och så vidare) delar en formell syn på arbetarklassen.

Genomgående så ser de olika strömningarna på kapitalet som endast en formell relation av exploatering: privata intressen eller staten tillägnar sig merarbetstiden.

Den faktiska materiella processen av arbete och exploatering nonchaleras. Denna formella

syn på kapitalet leder till en formell syn på arbetarklassen: en massa av exploaterade individer som inte har något att sälja förutom sin arbetskraft, på grund av deras icke-ägande av produktionsmedlen.

Från denna gemensamma syn på arbetarklassen dras olika politiska slutsatser: Leninisterna betonar behovet av ett politiskt parti som är kapabelt att samla massorna, vilka endast hålls samman av sin formella likhet som icke-ägande. Partiet måste därför ge en strategisk vägledning åt de exploaterades spontana kamp. Rådskommunisterna konstaterar bara att den exploaterade massan skapar sina egna organisationsformer i kampen. De bortser från strategifrågan och ser som sin huvuduppgift att föra vidare erfarenheterna från arbetarnas självorganisering.

3. En formell syn på klass kan varken förklara eller stödja arbetarklassens egna befrielse.

Den formella synen på exploatering (tillägnad merarbets tid) kan inte visa på en möjlighet till självorganisering som arbetarna kan utveckla. Som "icke-ägare" av produktionsmedlen kan deras styrkeposition inte förklaras. Själva det faktum att alla är exploaterade skapar inte en verklig samhörighet mellan individerna. Möjligheten till självorganisering kan bara härledas ur det faktum att arbetarna har en praktisk relation till varandra och till kapitalet: de arbetar tillsammans i produktionsprocessen och de är en del av den samhälleliga arbetsdelningen. Som producenter hamnar de inte bara i motsättning till kapitalet som formella "lönearbetare", utan skapar också kapitalet genom sin specifika praktik. Endast utifrån denna relation, att arbetarna skapar kapitalet i produktionsprocessen, kan arbetarkampen utveckla sin styrka. Isolering av arbetarna i olika enskilda företag, branscher och så vidare kan inte övervinnas "artificiellt", genom att ta

likheten att "alla exploateras" som grund för en organisation. Sådana försök slutar oftast i ännu en "gräsrotsfackförening": det kommer alltid att finnas ett behov för en utomstående institution, om arbetarnas sammanhållning inte baseras på deras faktiska sociala samarbete, utan endast på den "formella likheten", sammanhållning på grund av exploaterat lönearbete. Leninismen förstår inte att det finns en djupare anledning för arbetarkampen att anta en fackföreningsform, utan behandlar problemet som enbart en fråga om ledarskap: är den externa sammanhållningen skapad av fackföreningarna eller det kommunistiska partiet? Kritiken mot leninismen lyckas oftast begränsa sig till att bara ifrågasätta formen för denna externa likhet: den är "odemokratisk", inte byggd av arbetarna själva. Vänsterkritiker analyserar väldigt sällan produktionsprocessen som en grund för samörighet i klasskampen. Därför lutar de åt att bara följa spontaniteten i kampen, utan att förstå eller stödja en strategisk riktning inom denna. Varför uppstår då olika politiska strömningar, trots deras gemensamma syn på arbetarklassen?

4. Orsaken till leninismens och dess vänsterkritikers olika politiska synsätt och praktik är de olika materiella förhållandena av exploatering och klasskamp som de stod inför.

Rådskommunismen och andra kritiserar i huvudsak det leninistiska partiets förmyndaraktiga och odemokratiska karaktär. Vi anser att en mer grundläggande kritik av leninismen innehåller en analys av de specifika materiella förhållanden bolsjevismens partiplatform framträdde ur, i Ryssland under slutet av 1800-talet och det tidiga 1900-talet. Ett jordbrukssamhälle med utspridda och isolerade bondbyar, en hög andel analfabeter och enbart några få industrialiserade områden kunde bara

enas politiskt av en utomstående massorganisation.

Därför var rådskommunismens mest djupgående kritik att denna organisationsform inte var användbar för eller passade i deras historiska situation: Västeuropas industrialiserade områden på 1920-talet. De insåg att fabriker redan hade enat arbetarna och att skapandet av arbetarråden under den revolutionära perioden 1918-23 var arbetarklassens politiska svar. Idag är det bara några få kritiker av leninismen som tänker på denna "materiella kärna". Kritiken stannar vanligen på den politiska nivån, utan att vidröra leninismens och andra strömningars materiella rötter. Idag måste vi ställa kritiken på sina fötter igen genom att analysera förändringarna i exploateringsorganisation och i arbetarnas kamper. Det är förutsättningen för utvecklandet av nya politiska strategier. Konceptet "klassammansättning" kan hjälpa oss med detta.

5. Kärnpunkten i konceptet klassammansättning är tesen att det finns ett nära samband mellan kampens form och produktionens form.

Arbetare kämpar inte tillsammans på grund av ett medvetande om att "de alla är exploaterade". Arbetarkamper växer fram ur konkreta arbetsförhållanden, från faktiska exploateringsituationer. Arbetarkampen tar sig olika former (i olika tider, i olika regioner och olika sektorer, etc.), eftersom den konkreta arbetsprocessen och den materiella formen för exploateringen skiljer sig åt. Produktions sättet och positionen inom den samhälleliga produktionsprocessen bestämmer formen för och möjligheterna till en kamp: långtradarchaffisars kamp skiljer sig från byggnadsarbetarnas, strejker i fabriker som producerar för världsmarknaden har andra resultat än strejker i call center, etc. I analysen av sammanhanget mellan produktions sätt och arbe-

tarnas kamp så kan vi skilja mellan två olika varianter av klassammansättning:

– Den "tekniska klassammansättningen" beskriver hur kapitalet för samman arbetskraften, vilket betyder de förutsättningar som finns i den omedelbara produktion (som exempelvis arbetsdelningen i olika avdelningar, lösgörandet av administrationen från produktion, användandet av en viss sorts maskineri) och i reproduktionen (boendeområden, familjestrukturer etc.).

– Den "politiska klassammansättningen" beskriver hur arbetarna vänder den "tekniska sammansättningen" mot kapitalet. Arbetarna tar sin sammanhållning som kollektiv arbetskraft som startpunkt för sin självorganisering och använder produktionsmedlen som medel för kamp. Det förs fortfarande en diskussion i frågan om vilken särskild punkt i processen av arbetarkamp som kan beskrivas i termer av "politisk klassammansättning". En position använder begreppet så fort som arbetarna på ett enskilt företag eller i en enskild bransch organiserar sin kamp utifrån produktionsförhållandena. Den andra positionen tar som en förutsättning för en ny "politisk klassammansättning", en väg av arbetarkamp som enas till en klassrörelse genom kamp som förs i centrala delar av den samhälleliga produktionsprocessen (t.ex. så låg fokus i klassrörelsen under 60- och 70-talet huvudsakligen i bilfabriker). I följande stycke vill vi skissa hur de olika produktionsformerna influerar metoderna, innehållen och perspektiven i kampen:

a) Den direkta organiseringen

Om arbetarna väljer individuella eller kollektiva lösningar på sina problem beror i huvudsak på det sätt som de behöver förhålla sig till varandra på i den dagliga arbetsprocessen. När arbete i huvudsak baseras på individuell prestation och förmåga (som inom exempelvis hantverk) är det

troligt att även konflikterna tas på ett individuellt plan. När arbetsdelningen skapar ett ömsesidigt beroende mellan arbetarna blir nödvändigheten av kollektiv kamp mer självklar. Potentialen för självorganisering beror vidare på frågan om huruvida arbetsprocessen gör det möjligt för arbetarna att kommunicera med varandra (hög grad av

samarbete, många arbetare koncentrerade på samma arbetsplats eller inom samma bostadsområde etc.).

b) Den direkta makten

Grunden för arbetarkampernas framväxt, innehåll och förmåga att få anhängare är frågan om huruvida de kan nå en styrkeposition mot kapitalet, eller ej. Detta beror på olika omständigheter, till exempel om arbetarna är samlade vid ställen av betydande vikt för produktionsprocessen och ackumuleringen, om kampen tar plats i en specifik ekonomisk situation (till exempel under en ekonomisk boom, med massor av beställningar) eller under en speciell kapitalsammansättning som ökar beroendet av arbetskraften (till exempel en hög standard på maskinerna, vilket kräver produktion dygnet runt).

c) Politiskt innehåll

“Politiskt medvetande” - medvetande om att konfrontera kapitalet som en klass - kan inte påföras arbetarna utifrån, utan kan endast utvecklas i kampen. Medvetandeutveckling beror också på det praktiska förhållandet mellan produktcenterna och på deras relation till produktionsmedlen. Det specifika kapitalistiska produktionssättet är massproduktion baserad

på arbetsdelning och maskiner. Om arbetarna uppfattar exploateringen bara från en “facklig” synvinkel, som en orättvis fördelning av produkterna, eller från en “politisk” synvinkel, som en social relation av produktion, med sina egna

lagar, beror på de förutsättningar de måste arbeta under. Det är inte en fråga om arbetarnas “rätta eller falska medvetande” som leninisterna skulle hävda, utan en fråga om hur exploateringen av arbetarna inte bara är kapitalistisk på ett formellt sätt (fritt lönearbete) utan också på ett materiellt (en hierarkisk arbetsdelning, maskinkontrollerad arbetsprocess och så vidare). Några exempel på hur de specifika produktionsförhållanden influerar det politiska innehållet i arbetarkampen - och deras relation till kapitalet som ett produktionssätt är:

Relation till löneformen

Under kapitalismen döljer lönerelationen, framträdandes som det “individuella utbytet av pengar mot arbete”, det faktumet att kapitalet exploaterar arbetarnas kollektiva arbetskraft. En arbetare som anställs tillsammans med hundra andra arbetare och som måste göra samma arbete kommer troligen att se att det “individuella avtalet” bara är ett skämt, jämfört med till exempel en hantverkare som “innehär” en speciell förmåga och därför har en speciell form av arbete att sälja.

Relationen till arbete

Arbetet är under kapitalismen abstrakt. Vilka specifika uppgifter man utför är oviktigt; det är enbart faktumet att arbetet tillför mervärde till varan som är intressant för kapitalet. En arbetare som måste göra “oskolat” arbete tillsammans med andra kommer att ha ett annat förhållande till arbetet än en specialiserad arbetare. Den förre kommer att uppleva arbetet som abstrakt och därigenom vara mindre benägen att glorifiera det eller enbart organisera sig inom ramarna för sitt yrke.

Relationen till andra arbetare

En formell betraktelse av klass räcker inte

långt. Det visar sig när vi ser på arbetskraftens och ledningens sammansättning på fabriksgolvet. Vi kan konstatera att förmän, gruppledare eller chefer också är "lönearbetare" och därför exploaterade, men nästan varje kamp måste konfrontera dessa "småbossar". Den hierarkiska arbetsdelningen av den samhälleliga produktionsprocessen är grunden för en rasistisk och sexistisk delning inom arbetarklassen. Å ena sidan splittrar kapitalet arbetarna, men å andra sidan för kapitalet samman arbetare av alla hudfärger, kön, nationaliteter och så vidare i produktionsprocessen. Om splittringen mellan arbetare ifrågasätts eller förstärks beror allmänt på kampen. Fabriker, speciella sektorer och så vidare med en "mångkulturell" sammansättning är extra avgörande i denna process.

Relation till produktionsmedlen

Kapitalet är processen inom och resultatet av ett produktions sätt där det döda arbetet (maskiner, arbetsmaterial) styr över den levande arbetskraften. En arbetare som måste underkasta sig maskinernas rytm, och som lägger märke till att hans/hennes situation inte förbättras trots de teknologiska framstegen, är mer benägen att konfrontera kapitalet, som en motsägelsefull produktionsform. Hantverksarbetaren är fortfarande "herre" över sina arbetsredskap i produktionsprocessen och ser därigenom troligare sin "chef" som symbolen för exploatering.

Relation till varan

Arbetare inom massproduktionens fält inser bara genom att arbeta, att varornas kvalitet spelar en sekundär roll och att allt handlar om kvantitet. Vanligen kan arbetarna inte relatera till varornas bruksvärde eftersom de bara ser en liten del av hela produktionsprocessen och på ett stadium där varan ännu inte har något bruksvärde. Många arbetare framställer inte en materiell vara,

utan arbetar under industriliknande former med att leverera "tjänster". Vi måste diskutera effekten för arbetarkampen av dessa varornas immaterialitet. Det fortsätter att vara en öppen fråga för oss hur långt kampen hos hantverkare, jordbruksarbetare och andra proletärer som inte arbetar under "industriella" former kan utveckla en antikapitalistisk karaktär. Det är en avgörande fråga om dessas kamper kan förenas med "industriproletariatets" kamp, trots de skilda villkoren, och utan utomstående förmedlare (som exempelvis globaliseringsrörelsen, Peoples Global Action, zapatisterna och andra organisationer som försöker att länka samman olika "sociala rörelser").

d) Expansion

Om kampen kan spridas och expandera beror också på spontanitet, den samhälleliga situationen och rena slumpen. För en politisk strategi är det viktigt att analysera den materiella basen för en expansion: vad är förhållandet mellan en enskild kamp och den totala samhälleliga produktionen? Enskilda företag är, i större eller mindre utsträckning, sammankopplade i den samhälleliga arbetsdelningen: internationella produktionskedjor, transporter, kopplingar till forskningsarbete på universitet, till offentliga sektorn och distribution. Det finns olika sätt som en kamp kan påverka samhället, till exempel det sätt en strejk påverkar massarbetarnas vardagsliv. Läger arbetare som inte är direkt engagerade i

en strejk märke till dess resultat som producenter, eftersom de till exempel inte kan göra sitt arbete då det saknas komponenter? Märker de det som konsumenter, då de till exempel saknar sin dagliga tidning på morgonen? För spridandet av kampen är det viktigt att andra arbetare inte bara är informerade genom media, utan också påverkas i sitt dagliga arbete och liv. Dessa effekter visar på den samhälleliga dimensionen i

dagens produktion och kullkastar föreställningen om "isolerade arbetsplatser". Även de sociala förmågor som arbetarna förvärvar medan de är arbetskraft påverkar deras potential att bryta igenom kampens isoleringen, genom egen aktivitet: till exempel kunskapen om hur man organiserar och improviserar i produktionsprocessens kaos, förmågan att använda kommunikationsmedlen, immigrantarbetarnas erfarenheter och kontakter.

e) Politiskt allmängörande

I klasskampens historia har det aldrig uppstått en "massresning", en samtidig resning hos majoriteten. Det har alltid varit små sektioner av proletariatet (från en enstaka fabrik, bransch eller region) som startat upproret, som drivit det framåt och som blivit symbol eller fokus för klassrörelsen. Dessa "kärnor" är varken baserade på ett "högre medvetande" eller har uppstått av slumpen. På 60- och 70-talet var det huvudsakligen arbetarna i bilfabrikerna som spelade denna roll. Bilssektorn var den drivande kraften bakom den kapitalistiska boomen under de föregående årtiondena. Den absorberade tusentals arbetare, som flyttade från olika fattiga regioner till de stora städerna. Bilindustrin allmängjorde arbetarnas kunskap om teknologi och arbetsorganisering på ett internationellt plan. Den var i centrum för den internationella arbetsdelningen med produktiva länkar till nästan varje annan sektor. Genom att varan - bilen - var en symbol för ökat välbefinnande, var enda chansen att få del av den att underkasta sig fabriken styre. I andra tider och platser har det varit speciella regioner som har varit rörelsens centrum. Detta i mindre grad på grund av "tradition", än för dessa regioners betydelse i den samhälleliga produktionsprocessen, såsom hamnstäder och gruvregioner. I utvecklingens centrum kan kopplingen till staten och kapitalet ses lättare (planering av infrastruktur, arbets-

marknadspolitik, speciallagar), och den globala karaktären i detta samhälle är tydligt ("utländska investeringar", invandring m.m.). Vi kan ta städer som Turin som exempel för 50- och 60-talet, de sydamerikanska maquilladoras och "speciella utvecklingszoner" i Kina idag. Även i Europa finns utvecklingszoner (till exempel Polens västra gräns, regionen runt Dresden, Piemont). Vi tror att kampen kan sprida sig utan dessa "center", men ofta är det som begränsar strejkrörelser det faktum att "centrum" inte har deltagit eller har besegrats. Så frågan om ett "allmängörande" är inte en fråga om "politiskt ledarskap", utan en fråga om i vilken utsträckning kamper kan församhälleligas längst den samhälleliga produktionslinjer och slå mot kapitalets centrala punkter.

f) Kommunistiska tendenser

Det finns vitt skilda synsätt på den kommunistiska tendensen. Å ena sidan finns synsättet att människor har ett "människt behov" efter ett bättre samhälle som uttrycks i deras kamp mot exploatering. Å andra sidan finns det ortodoxa synsättet att produktivkrafternas utveckling kommer att omkullkasta kapitalismen och göra kommunismen möjlig. Leninisterna och de flesta vänsterkommunistiska strömningarna har en väldigt mekanisk syn på produktivkrafterna: teknologins utveckling och expansionen av den samhälleliga arbetsdelningen sker med konkurrensen som drivkraft. Kommunismens grund är det faktum att de växande produktivkrafterna är förmögna att minska den individuella arbetstiden. Dessa strömningar ser bara till det faktum att produktivkrafterna är i fel händer, och ignorerar motsättningarna i teknologins materiella form (löpande band), i vetenskapen (taylorism) och i församhälleligandet (globalisering) - vilka i sig är grunden för det kapitalistiska styret över arbetarna. Upphävandet av dessa motsättningar kan

bara ske inom en klassrörelse som både förändrar produktionens materiella förutsättningar och församhälleliga produktionskrafterna under kampens gång. Därför måste kamp relatera till de samhälleliga möjligheternas motsättningar (enorm produktion av materiellt välstånd, ökad produktivitet) och verklighetens slavande och relativa fattigdom.

Ett fortsatt centralt problem är den ojämna utvecklingen: produktivkrafterna existerar inte enbart som en "nivå av produktivkrafter" avskild från arbetarna. Den teknologiska nivån, användandet av forskning och vetenskap och graden av samhällelig arbetsdelning är olika i varje sektor, region och så vidare. Då arbetare måste möta olika utvecklingsstadier i arbetsprocessen, så förhåller de sig i kampen på olika sätt till möjligheterna och motsättningarna i de samhälleliga produktivkrafterna. I underutvecklade områden (inga eller få investeringar, investeringar i "arbetsintensiv" exploatering) kommer "behovet av kommunism" framförallt att uttryckas i arbetarnas attacker mot fattigdom och arbetsintensiv produktion, som en konsekvens av den kapitalistiska användningen av samhällelig produktivitet. I utvecklingens centrum visar sig motsättningarna rent faktiskt i att livet, trots den "teknologiska utvecklingen" och "överflödet", fortfarande styrs av slit och relativ fattigdom.

Huvudfrågan blir ur vilken punkt i den ojämna utveckling kampen kan utveckla sig till en nu global "produktivkraft". Vilken kamp kommer att vara förmögen att uttrycka möjligheterna och hoppet om en bättre produktionsform, tack vare de materiella förutsättningarna (teknologisk nivå, vetenskap, arbetsdelning och så vidare) den kan växa fram ur? Den kommunistiska revolutionen måste riva ner den artificiella förekomsten av "utveckling och underutveckling". Vi måste fråga vid vilken punkt i samhällsproduktionen som

denna process startar och utvecklar makt. Det är lätt att hitta bra exempel som visar sambanden mellan produktivkrafternas nivå och klasskampens utopi. Revolter i jordbruksamhället har i mindre grad en "samhällsutopi" utan reser snarare krav på att få bruka jorden på eget sätt. Fabrikskampen i Västeuropa i början av förra århundradet utvecklade det socialistiska hoppet att själva styra fabriker, och därigenom hela samhället, under arbetarnas kontroll. Kamperna på 60- och 70-talet uttryckte hur produktionen gjordes alltmer "vetenskaplig", maskineriets ökade terror och alienationen från arbetet och varorna. Åtskillnaden mellan "arbetarkampen" och andra sociala rörelser upplöses mer och mer på grund av det faktum att hela samhället (skolan, universitetet, stadens infrastruktur) hade knutits närmare den "faktiska produktionsprocessen". Rörelsens centrum (fabriken, universitetet) tillägnade sig mycket av det moderna samhällets "produktiva möjligheterna". Den ökande arbetsdelningen inom fabriken och vid löpande bandet användes för att organisera nya former av strejker; ockuperade fabriker och universitet blev centrala mötesplatser; den "nya vetenskapen" och nya kommunikationsmedel utvecklades av rörelsen, och så vidare. Genom att göra detta blev rörelsen själv mer "produktiv" och kreativ och spred utvecklandet av "produktionsmedlen" till andra delar av samhället. Rörelsen speglade "produktivkrafternas utveckling" i sina krav: inte "fabriken under arbetarnas kontroll" utan "automatisering i fabriken och välstånd åt alla..."

6. Klassammansättningen uttrycker klasskampens innersta sammanhang och tendens.

Problemen ovan väcker frågan om strategier för klasskampen. Strategin kan bara erhållas ur kapitalismens tendenser. I produktionens samhällsprocess skapas och sammankopplas delar

av utveckling och underutveckling, som en reaktion på klassmotsättningarna, vilket förklarar den dynamiska karaktären i systemet. Inom högreknologiska fabriker så finns det olika avdelningar, eller olika "teknologiska" nivåer. Dessa fabriker är själva kopplade till leverantörer med olika utvecklingsstandard, ända ner till "tredje världens" sweatshops. De olika utvecklingsnivåerna är den materiella basen för klasskampens uppsplittring och ojämnheter. Arbetarkamper som kan sprida sig över den "ojämna utvecklingen" leder till att motsättningarna inom produktionen blir mer likartade. Arbetarnas kamp i bilfabriken på 60-80-talet fick resultatet att förhållandena i huvudfabrikerna blev lika över hela världen, även i tidigare "underutvecklade zoner" (Mexiko, Brasilien med mera), såväl på den teknologiska nivån som för arbetarna (en likartad relation mellan lön och vara). Kapitalet reagerade på den "politiska klassammansättningen" (klasskampens spridning) med en "teknisk nysammansättning", med reproduktionen av en ojämn utveckling på ett högre plan: regioner

"avindustrialiseras", i andra skapar kapitalet stora teknologiska språng framåt, de gamla kärnfabrikerna delas upp i olika enheter i en produktionskedja, produktionen "globaliseras" etc. Kapitalet skapar nya utvecklingscenter som kan bli nya kristalliseringspunkter för framtida klassrörelser, för kampens spridning och allmängörande. Vi kan förvänta oss nya klassrörelser och nya förbindelser mellan dessa. Dessa rörelserns strategi kommer inte att växa fram lösryckta i revolutionärernas huvuden, utan finns inom den materiella utvecklingens process (av arbetsdelning, maskineri och så vidare).

7. Revolutionärens uppgift är att analysera den kapitalistiska utvecklingen för att kunna bedöma och visa på klasskampens potential.

Revolutionärens särskilda roll kan inte förklaras med ett "politiskt medvetande" som inte kan nås genom klasskampen. Den kan inte härledas ur ett allmänt synsätt eller tolkning av saker som faktiskt händer. Makten, möjligheterna till självorganisering, till expansion och allmängörande bestäms av produktionsförhållandena. Revolutionärernas uppgift är att visa på sammanhangen mellan de materiella förhållandena och kampens praktik och perspektiv. Klassrörelsen kommer att äga rum inom ett nät av utveckling och underutveckling. Därför måste vi visa på kopplingen mellan olika delar i detta nät och de politiska orsakerna till ojämlikheten. Analysen av den materiella basen för arbetarkampen bestämmer också var vi ska intervensera. Det är inte tillräckligt att bara följa kampens "spontana" mönster och dokumentera dem. Vi måste leta efter punkter vilka kan vara av strategisk betydelse för framtiden. Dessa områden behöver inte vara de "mest utvecklade" eller "ackumulatörens center". Ofta är de sektorer som förbinder olika nivåer av utveckling (transport mellan olika fabriker, "informationsarbete" mellan produktion och distribution) betydande för en spridning av kamper. För detta behöver vi mer än bara ett informellt utbyte mellan våra grupper, vi behöver en organiserad diskussion och intervention.

kolinko - september 2001

Epost: kolinko@koma.free.de
<http://www.nadir.org/kolinko>

Kapitalismens kriser

Den nuvarande kapitalistiska krisen har gjort problemet med arbetarklassens revolutionära organisering än mer brådskande. Men varje diskussion om revolutionära handlingar måste baseras på en analys av det nuvarande förhållandet mellan arbetarklassen och kapitalet. Första numret av Zerowork tar sig an denna uppgift.

Denna historiska kris för kapitalet är produkten av en kampcykel som utkämpats i Nordamerika och internationellt, mellan arbetarklassen och kapitalet. Detta är vår utgångspunkt. Det är inget enkelt eller mystiskt över en kampcykel. Klasskampen har många kretsar, delar, interna uppdelningar och motsättningar, men den är vare sig en mystisk enhet eller kaotisk röra. Artiklarna i detta nummer beskriver kampens cirkulation och utvecklingen genom arbetarklassens olika delar som har kulminerat i dagens kris.

Alla kapitalistiska kriser kan mycket väl se lika ut i ekonomernas glasögon. Från arbetarklassens organisationers synvinkel är det hur som helst en enorm skillnad mellan 1929 och 1975. Skillnaden ligger i arbetarklassens förändrade roll för den kapitalistiska krisen. Om vi inte försöker förstå denna skillnad så kommer vi att miss-

lyckas att hitta den källa arbetarklassens styrka kommer ifrån och därigenom dömas att upprepa gamla patentlösningar och övergivna misskrediterade strategier.

Kapitalismen är inte för alltid och evigt det samma, vilket inte heller arbetarklassens revolutionära potential är. För att klargöra det nya i dagens styrkeförhållande mellan klasserna, kan vi lyfta fram tre huvudstadier av kamp över de senaste seklet. Varje stadium kännetecknas av en ny annorlunda klassrelation och skapandet olika typer av kriser.

Den första perioden kännetecknas av "anarki i produktionen". Återkommande kapitalistiska kriser och omstruktureringar hade målet att reproducera reservarmén av arbetslösa för att sänka arbetskraftens värde och upprätthålla den "passande" proportionen mellan nödvändigt arbete och merarbete. Möjligheten att kontrollera den "fria marknaden" slutade internationellt med den stora depressionen när en ny relation mellan klasserna framkämpades: den keynsianska perioden.

Där lönerna tidigare stigit och fallit i spasmska rörelser, fick arbetarklassens styrkeposition i den

keynsianska perioden sitt uttryck i en konstant ökad lönenivå. Lönen togs därför av kapitalet som en måttstock på ekonomin: utvecklingen knöts till arbetarklassens växande krav. Konsumentvaruindustrin (i huvudsak bilindustrin) satte konsekvent takten för tillväxten. Vad som förlorades i det otypliga med lönerna togs tillbaka på inflationen. Recessionen på femtiotalet användes som redskap för "finjusteringar" av arbetarklassens konsumtion och för att besinna lönekraven. Krisen höll en jämvikt mellan lönekraven och inflationsnivån. "Finjusteringen" krävde nya institutionella arrangemang. Arbetarklassorganisationer, fackföreningarna, accepterades som den enda förhandlingsparten för arbetarklassens krav och försök gjordes att integrera dem som en kraft i den kapitalistiska utvecklingen.

Kriserna är planerade

Den nuvarande krisen är varken en keynsiansk recession eller en tillbakagång till "produktionens anarki". Denna kris öppnar en ny nivå i klassrelationen. Den markerar att kapitalet insett att kontrollen över arbetarklassen genom keynsianska metoder har visat sig vara illusoriska: faktum är att dessa metoder gav en möjlighet åt den största generaliseringen av lönekampen. Den kapitalistiska långsiktiga strategin är nu planerade kriser. Den nuvarande krisen är inte slutet på en företagscykel. Den är slutet på en tidsålder.

Varför tvingades kapitalet in i denna situation? Arbetarklassens politiska strategi i den senaste kampcykeln stjalpte den keynsianska utvecklingsplanen. Det är i denna cykel som kamper för inkomst genom arbete förändras till en kamp för inkomst oberoende av arbete. Arbetarklassstrategin för full sysselsättning som hade tvingat fram den keynsianska lösningen på trettioalet blev i den sista kampcykeln en allmän strategi för vägran att arbeta. Strategin som ställer inkomst

mot arbete är det huvudsakliga kännetecknet för kampen i alla uttryck för den sociala fabriken. Omvändningen markerar en ny styrkeposition för arbetarklassen och den måste vara startpunkten för varje revolutionär organisation. Strategin med arbetsvägran omkullkastar tidigare föreställningar om var arbetarklassens styrka finns och ratar alla organisatoriska formulär som passade till de tidigare faserna i klassrelationen.

Vi drar dessa slutsatser ännu längre på basis av en klassanalys av cykeln på sextio och tidiga sjuttioalet. Bara på grundval av en sådan analys kan organisatoriska förslag göras eller strategiska slutsatser dras. Kapitalet är en klassrelation, och som sådan tillåter den bara två perspektiv: antingen från kapitalets synvinkel eller från arbetarklassens synvinkel. I teorin såväl som i kampen finns inget mellanläge.

Ett dubbelt klassperspektivet

Från den kapitalistiska synvinkeln verkar varje kris vara resultatet av ett mystiskt nätverk av ekonomiska "lagar" och relationer som rör sig och utvecklas med ett eget liv. Kapitalet ser sig själva som ett helt slutet självskötande system. Den kanske inte alltid fungerar helt rätt, men dess "brister" finns på insidan precis som dess "botemedel". Från dess synpunkt framstår arbetarklassen bara som en produkt av kapitalets rörelse och struktur, som en variabel bland många som kapitalistisk planering måste räkna med och sätta i rörelse. Kapitalet måste, ställda inför arbetarklassens initiativ, för att överleva kontinuerligt återupprätta sin kontroll med syfte att tvinga arbetarklassen att bli en enkel "produktionsfaktor".

Vår klassanalys startar från den motsatta synpunkten, från arbetarklassens. Som en klassrelation är kapitalet i första hand en maktkamp. Kapitalets "brister" är inte inbyggda och det är inte heller kriserna: de bestäms av dynamiken

i arbetarklassens kamp. För att förstå denna dynamik och kampcykel krävs en analys som måste arbeta på fyra, sammankopplade och nödvändiga nivåer.

Först kommer analysen av kampen själv: dess innehåll, dess riktning, hur den utvecklas och hur den sprids. Det är inte en undersökning av hur yrkesindelningen ser ut eller av anställda och arbetslösa. Vi ser inte på arbetsstyrkans struktur som bestämd av kapitalistens organisering av produktionen. Tvärtom, vi studerar de former genom vilken arbetarna kan ta sig runt produktionens tekniska begränsningar och formera sig själva som en klass med politisk makt.

För det andra studerar vi dynamiken hos arbetarklassens olika sektorer: det sättet som dessa sektorer påverkar varandra och därigenom arbetarklassens relation inom kapitalet. Skillnader mellan sektorerna är huvudsakligen skillnader i makt att kämpa och organisera. Dessa skillnader uttrycks mest grundläggande i lönehierarkin, särskilt i uppdelningen mellan avlönade och oavlönade, som Wages for Housework-rörelsen har visat. Kapitalet styr genom att söndra och skapa uppdelningar. Nyckeln till den kapitalistiska ackumulationen är det konstanta skapandet och reproduktionen av uppdelningen mellan avlönade och oavlönade delar av klassen. Vänstern har gått vidare med och intensifierat denna delning till den grad att den fortfarande identifierar arbetarklassen med "producenterna" eller de avlönade. Men för oss, precis som för Marx för länge sedan, definieras arbetarklassen genom sin kamp mot kapitalet och inte genom sin produktiva funktion.

Arbetarrörelsens organisationer

För det tredje ser vi på relationen mellan arbetarklassen och deras "officiella" organisationer, det vill säga fackföreningarna, "arbetarpartier", välfärdorganisationerna, etc. Vi får aldrig

jämställa arbetarklassen med dess organisationer. En stor del av arbetarklassens kamp som skapat den nuvarande krisen har växt fram utanför och mot just dessa organisationer. Men med samma mått kan man inte ge sig in på en linje av "klassenhet" som ser kampen helt självständig från dessa organisationer. Avsett om en särskild organisation för arbetarklassens intressen framåt eller inte, så spelar den en roll i förhållandet mellan arbetarklassen och kapitalet.

Kampcykler

För det fjärde så måste alla dessa aspekter sättas i förhållande till de kapitalistiska initiativen i form av en allmän social planering, investeringar, teknologisk utveckling, anställningar och till det kapitalistiska samhällets institutionella ramar. Det är i denna relation mellan dynamiken i arbetarklassens kamp och institutionella förändringar som analysen om klassammansättning nått sin högsta och mest framträdande nivå, eftersom den lyfter fram arbetarklassens makt att förändra kapitalismen.

Genom dessa samverkande och ömsesidigt beroende nivåer av klassanalys kan vi förstå relationen mellan arbetarklassen och kapitalet. De gör det möjligt för oss att specificera arbetarklassens sammansättning. Samtidigt så låter en sådan analys oss att se hur arbetarklassen förändrar den relationen och rekonstruerar sin sammansättning på en högre maktnivå, det vill säga i sin politiska sammansättning (rekomposition). Med "politisk sammansättning" menar vi den nivå av enhet och homogenitet som arbetarklassen når under en kampcykel i processen att gå från en sammansättning till en annan. I grunden så inbegriper detta ett omkullkastande av den kapitalistiska uppdelningen, skapandet av nya allianser mellan olika sektorer av klassen och en utvidgning av de gränser av vad arbetarklassen kommit att inkludera.

Artiklarna i detta första nummer av Zerowork ges en historisk ram åt den politiska sammansättningen i och bland olika sektorer av arbetarklassen. Vår analys börjar med processen av arbetarklassrepression och teknologisk omvandling som utgjorde kapitalets svar på femtiotalet på den kampcykel som kulminerade i åren direkt efter andra världskriget. Den visar sedan på hur arbetarklassen återtog initiativet på sextiotalet. Varje artikel visar på hur kampen från både avlönade och oavlönade delar av arbetarklassen saboterade de grundläggande verktygen för ackumulation - uppdelningen av avlönade och oavlönade. Dessa kamper mot kapitalet visar på en enighet i krav - mer pengar, mindre arbete - och inte en organisatorisk enhet. Deras styrka blev slutet för den keynsianska perioden. Det är därigenom den politiska sammansättningen av avlönade och oavlönade som påförde kapitalet krisen.

Vidare visar dessa artiklar på hur kampen har tillintetgjort varje åtskillnad mellan politik och ekonomi, en åtskillnad som i tidigare varit det dominerade synsättet för revolutionära organisationer. Kampen ledde till att den keynsianska perioden materiellt förstörde åtskillnaden / uppdelandet mellan staten och den "ekonomiska infrastrukturen". Kapitalismens politiska natur synliggörs inte genom att exponera de politiska institutionerna. Det kapitalistiska samhällets alla element baseras på den grundläggande relationen av maktutövning som kapitalet försöker påtvinga arbetarklassen. Lönerelationen är inte bara en "ekonomisk" relation. Det är framför allt ett uttryck för makten erövrad av arbetarklassen och kan inte avfärdas som en "reformistisk" kamp. Arbetsmarknaden, likväl som så kallade politiska institutioner, köket eller det löpande bandet är alla bestämda av maktrelationen som materialiseras i lönen.

Detta syns tydligt överallt idag. De tider är borta då en "ett just dagsarbete för en just dagslöning" (a fair days work for a fair days pay) var parollen som arbetarklassen mobiliserade kring. Grovheten i arbetarklassattacken har krossat den sofistikerade åtskillnaden mellan kvalitativa och kvantitativa krav. Det raka kravet på en högre lön oavsett produktivitet har varit frontlinjen för arbetarklassens politiska strategi. Denna tillägnelse av välstånd för arbetarklassens del har tagit många former; krav på högre löner, för större bidrag, hyresstrejker, tunnelbanestrejker samt alla de former av direkt tillägnelse som i den kapitalistiska rättvisan går under betäckningen "egendomsbrott". Dessa kampers intensitet och dimensioner visar på att kapandet av kopplingen mellan inkomst och arbete är den avgörande fråga kring vilken klassen omorganiserar (återsammansätter) sig själv och uttrycker sin politiska autonomi från kapitalet. Kampens omfattning mäts bäst genom omfattningen på dagens kris. Kapitalets motreaktion kunde inte undvika detta konfrontationsfält som arbetarklassen skapat. Det är av denna anledning som den nuvarande kapitalistiska strategin kännetecknas av en ansträngning att göra sig av med sitt "beroende av arbetare". Vi tolkar de makroskopiska förändringar som "oljekrisen" har fört med sig på detta sätt. Det är inte en kamp över "naturresurser", en följd av rovgiriga företag eller de nationalistiska regeringarnas kortsiktighet utan snarare en specifik internationell strategi som inleder en ny ackumulationsbana. Energibolagen har blivit en ledande kraft i denna process just därför att deras kapitalintensiva produktion och deras relativa "frihet" från arbetarproblem. Samtidigt vill kapitalet inte göra sig av med arbetet, tvärtom är dess politiska nödvändighet mer tydlig än någonsin som den grundläggande formen för kontroll över arbetarklassen.

Dagens vänster ser krisen från ekonomernas synvinkel, det vill säga från kapitalets synvinkel. Vänster är i huvudsak för arbete. Den kan inte begripa vare sig i teori eller praktik att arbetarklassen kämpar mot arbetet är orsaken till krisen och startpunkten för organisering. Därför är vänsterbildningen av krisen fortfarande grumlig i det for marxistiska synsättet som ser krisen som en produkt av kapitalets oförmåga att planera produktionen. "Produktionens anarki" i den kapitalistiska produktionsform är en yttre irrationalitet som dömer kapitalet till kriser med mellankapitalistisk konkurrens och imperialistiska krig. För vänstern kan inte arbetarklassen ha orsakat krisen: den är snarare ett oskyldigt offer i kapitalets inre motsättningar, ett underordnat element i den motsatta helheten. Detta är varför vänstern är helt upptagen med arbetarklassens försvar.

Kommunism mot socialism

Vår analys av krisen antyder att vi förkastar det allmänna förslaget från vänstern: socialism. Vi måste göra oss av med gammal terminologi som inte går att applicera på den nuvarande nivån av klasskonfrontation. Överst på listan av begrepp står "socialismen", vilket i det nuvarande läget bara kan betyda en av två tvivelaktiga saker. Antingen associeras det till den frihetliga

vänsterns ideologi som ser småskaliga produktion som lösning på "arbetets degradering" eller så är det en kapitalistisk strategi för kapitalistisk planering. I den första varianten är socialismen romantiserad och pittoreskt oanvändbar. I den andra varianten betyder socialismen i första hand ett disciplinerande av arbetarklassen. (De socialistiska länderna spelar redan en andra roll i den internationella kontexten genom att bjuda in kapitalistiska investeringar från strejkdraubade länder, till exempel strejkdraubade GM till Polen eller Fiat till Sovjetunionen.) I båda fallen så krockar kraven på socialism med arbetarklassens kamp mot arbetet.

Det nuvarande uppdraget är inte en fråga om att utveckla en ny version av en automatiserad utopi för 2000-talet. Den praktiska och teoretiska utmaningen är att bygga ett samhälle där skapandet av välstånd inte står i motsättning till arbetarklassens autonomi och dess arbetsvägran. Denna utmaning kan mötas om vi omdefinierar, istället för att undvika, de klassiska frågorna som vår tradition likt relikerna har lämnat i arv till oss, frågan om "proletariatets diktatur" och "gripandet av makten".

Zerowork

Introduktion till första numret 1973